

Stráža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Goleletna naročnina Din 48.— • Čekeval račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straža v viharju“ (A. Tepeš) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 17. decembra 1940

Leto VII — Številka 14

**Povsod Boga! Proč z
liberalnimi in marksističnimi
frazami, ki so tuje našemu
narodu!**

**Brez moralne obnove v
Bogu ne bo rešitve iz gospo-
darskega in socialnega kaosa.
Delujmo zato v tem oziru s
Katoliško akcijo!**

**Vero v družine, šole, lite-
raturu in vse javno življenje!
Izpovedujmo v pisavi in
govoru vselej svoje katoliško
naziranje; ne bodimo bojaz-
ljivi!**

**Skrbimo za čisto sloven-
sko ozemlje ob avstrijski,
madžarski in italijanski meji!**

**Preprečujmo povsod
(v vseh panogah) tujerodno
ekspanzijo na slovenskem
ozemlju!**

**Potenciranje slovenske
narodne zavesti in kulture v
obrambo proti nevarnostim
tujenarodnih navalov!**

**Družine naj bodo ognjišča
narodne, kakor tudi katoliške
zavesti!**

Držeč se smernic, podanih
v papeževih okrožnicah, se
izrekamo za korporativni dru-
žabni in gospodarski red os-
novan na krščanskem orga-
nskem pojmovanju družbe, da
se zajamči interes skupnosti
in svoboda osebnosti!

Izrekamo se za vodstvo na-
rodnega gospodarstva v kme-
tijstvu, obrtništvu in industriji.

Čuvajmo naše zadrugar-
stvo, skrbimo za njegovo ide-
alnost in za njegovo razšir-
janje, da bo lahko prevzelo
naloge korporativnega gospo-
darskega reda!

Ne izogibajmo se potreb-
nih socializacij!

Obsojamo kapitalistični in
komunistični gospodarski red!

Odklanjajmo totalitetno
ureditev države, izoblikovano
v komunizmu in fašizmu, ki
odvzema ostalim družabnim
edinicam in poedincem vsa-
ko avtonomijo in svobodo!

Dovedimo socialno pravič-
nost in socialno ljubezen v
človeški družbi do popolne
zmage!

Ne nergajmo, ne podiraj-
mo, ampak gradimo!

Proč z nergači iz naših vrst!

Ta vodila sta dobila akademika Ciril Žebot in Franc Cesar junija
1934 na Hvaru od narodnega voditelja kot smernice za nadaljnje delo
obnovitvenega pokreta, ki so ga započeli predhodniki današnjih Stražarjev
l. 1932 v naših akademskih društvih in na univerzi.
Vodila je pisal narodni voditelj lastnoročno.

M. Kramarič

Njegova zadnja pot v Slovenijo

Dragi trka in trka... Dragi ga kliče: Gospodine predsednice... Dragi vstopi, ga prebuja v postelji, a »predsednice« se noče in noče zbuditi...

Dragi, ves prestrašen, skoči k telefonu in ves iz sebe kliče tri zdravnike, češ, naj pridejo zbuditi gospoda predsednika.

Prišli so zdravniki in poskusili vse, a predsednik spi in spi in se ne prebudi.

Prihajali so najožji prijatelji in so omeleli in ga začeli kropiti.

Prihajali so šefi ministrskih kabinetov, prihajali so senatorji in ker se le ni več hotel prebuditi, so molčali in ga začeli kropiti.

Prišel je predsednik vlade, prihajali so drugi ministri, vsi so obnemeli pred veličastjem smrti in so ga pokropili z oljkovo vejico.

Prišel je Nj. kr. Vis. knez-namestnik Pavle, molče zrl v obraz slovenskega moža iz Biserjan na Štajerskem in ga pokropil in dejal: »Izgubil sem velikega državnika in dobrega osebnega prijatelja...«

Vse šole v Belgradu so obmolknile, mladina je pobrala svoje knjige in šla molče domov, ker je umrl minister prosvete, doma iz »Slovenačke«. Cestni pometaci so odložili svoje metle, branjevke so pustile svoje košare in so se podale pred hišo, »češ naš pop Korošec ne bo več prišel med nas...«

Vsa ministrstva, državni uradi, javna poslopja izobešajo zastave... ve!ki državnik Jugoslavije, doma tam gori iz Biserjan se poslavlja od Jugoslavije.

»Kakšno je vreme v Sloveniji,« tako je vprašal voditelj slovenskega naroda v petek zvečer po telefonu!

Brivec, »njegov osebni prijatelj,« ga naj obrije v soboto zjutraj, da se odpelje v ta slovenski raj, kjer si hoče naš oče, naš voditelj spet okrepiti srce in pljuča za nadaljno delo! Na Pristavi ob Blejskem jezeru bo praznoval božični večer!

Naš voditelj res pride v Slovenijo, a z nekoliko zamudo, pride v posebnem, svečanem vlaku! Na tem vlaku je edini gost in med vso vožnjo bo spal trdno spanje, še v Sloveniji se več ne prebudi...

Kaj je to? Vsa Slovenija ga čaka, vsi kolodvorji svečano razpoloženi, vsi uradniki stoje na peronih, da bi točno izvršili službo ob tem vlaku!

Zvonovi vse Slovenije pojo in pojo, vse ljudstvo stoji, vprašuje, vse, vse je v zastavah, da zmanjka blaga za zastave. Slovenija sprejema svečano, kot še nikdar svojega edinstvenega Sina... Toda vsa Slovenija je ena sama velika grenka solza in iz globine Slovenije se izvije eno samo vprašanje: Zakaj si nam to storil? Zakaj nas zapuščaš? Slovenija je pozabila vse svoje pesmi in svoj vrisk...

Slovenija žaluje in ve, da mora izvršiti natežjo dolžnost, da mora pokopati onega moža, ki je cesarjem in kraljem, Angležem, Francozom, Italijanom in Nemcem povedal, da tu biva samo, biten narod, narod Slovencev!

Voditelj je govoril akademski mladini

Jugoslavija se ne more zmanjšati — ampak samo razširiti.

Vladarji so kralji iz narodne hiše Karadordevičev.

Zelimo državo Jugoslavijo tako preurejeno, kakor se sedaj ureja na Hrvaškem.

Naša slovenska mladina je zvesta Bogu, zvesta kralju, zvesta Jugoslaviji, zvesta Sloveniji.

Neizprosna borba proti vsem prevratnim programom: boj povsod in vselej proti največji sramoti naše dobe, proti komunizmu.

Pen-klubi bi morali govoriti, a molčijo, ali iz strahu ali z ozirom na svoje komunistične člane.

V Beogradu in po vsej državi se zbirajo ljudje v organizacije, ki so po mišljenju republikanske in levičarske. Večinoma stoje pod vodstvom svobodnega zidarstva.

Pripravimo se na vse borbe, na dan, na plan, kdor hoče svobodno domovino.

Slovenski dijaški zvezi

Z zanimanjem sem bral podatke, ki jih je objavila »Straža v viharju« iz ankete Slovenske dijaške zveze o pojavljanju komunizma na posameznih srednjih šolah v Sloveniji.

Vsakdo, ki želi dobro našemu narodu in naši državi, z veseljem spremlja delo dijaške mladine, ki je iz lastne pobude napovedala komunizmu boj na vsej črti. Tudi država se bori proti komunizmu, toda njena borba ne zadošča. Proti ideji je treba postaviti idejo. To dela naša dijaška mladina. V iskreni borbi proti komunizmu, za pozitivno krščansko miselnost, za narod, državo ter za svojega kralja, zasluži Slovenska dijaška zveza podporo ne samo šolskih, temveč vseh javnih oblasti in države sploh. Osvetljevanje komunističnih pojavov ni nobeno denuncijantstvo, molk v tem pogledu pa je izdajstvo.

Komuniste in njihove prijatelje je lahko spoznati: včasih so bolj odkriti, včasih manj. Včeraj so bili proti vojni in fašizmu, za zapadne demokracije, za svobodo malih narodov, danes so za »slovanstvo«, za veliko »slovansko« bratstvo pod vodstvom Sovjetske Rusije, proti zapadnim imperialističnim demokracijam, jutri bodo morda zopet odkrito za komunizem. Na šolah delajo posamično, še rajši pa se vrivajo v dijaška društva, kjer si iščejo prijateljev in vrše podtalno boljševiško propagando. Naj se pojavljajo v tej ali oni obliki, mi jih poznamo; na šolski vzgoji in borbi naše mladine pa je, ali bo komunizmu in zavajalcem mladih ljudi po šolah upadla drznost in samozavest, ali pa bodo postali še drznejši in bodo morda celo iskali potuho.

Velika je razlika med mladino, ki je naša, in med mladino, ki ni naša. Nočemo splošno sumničiti mladine, ki ni naša, ampak radovoljno predpostavljamo, da je idealna in dobronamerna. Toda mi jo samo opozarjamo, da za njo stojijo starešine in tudi cele organizacije, katere so bodisi republikanske, bodisi destruktivne, bodisi celo komunistične. To dobro mladino v slabi družbi pozivamo, naj nam da roko v idealno patriotsko pobratimstvo, da se skupno borimo za mir človečanstva, za srečo naše domovine in za dobro našega kralja. Naj se porinejo v stran vsi, ki nas ovirajo na tej poti!

Naš voditelj v krogu znancev iz Slovenije, ki so ga obiskali na Hvaru (junija 1934)

V krogu akademikov-stražarjev na tečaju v Poljčah

Kdor je dobrega mišljenja, kdor hoče varovati našo narodno dinastijo, kdor hoče ohraniti pridobitve naše narodne in krščanske civilizacije, kdor hoče socialno evolucijo, a ne revolucijo, kdor hoče svobodo, a ne tiranstva, naj gre z nami na stražo za naše ideale. Podajmo si roke in korakajmo!

Dr. Josip Hohnjec

Dr. Korošec kot bogoslovec

Kot mlad dijak, ki mu je po napravljenem gimnazijskem zrelostnem izpitu svet odpiral vrata, je Anton Korošec, sledeč božjemu klicu, stopil v mariborsko bogoslovje. Ob vstopu se je vprašal s sv. Bernardom: »Čemu si prišel?« In si je odgovoril: »Duhovnik hočem biti najvišjega Gospoda.« Idejo duhovstva si je osvojil takoj od začetka in njej je tudi pozneje kljub svojim ogromnim nalogam in delom kot politik in državnik vedno ostal zvest do zadnjega zdihljaja. Nikdar ni z ničimer vrigel najmanjšega madeža na svoje duhovstvo. Svoja bogoslovna leta je porabljal v najvestnejši pripravi za svoj prostovoljno si izbrani poklic. Globoko preverjen o resnici svetopisemske besede: »Duhovnikove ustnice naj ohranjajo učenost« (Mal 2, 7), je smatral bogoslovni študij poleg srčne kulture kot najvažnejšo nalogo svojih bogoslovnih let. Bogoslovno vedo je tako vzljubil, da je tudi po dovršenih študijah v bogoslovju dalje gojil kot kaplan, nameščen v dušnem pastirstvu, kot urednik političnih listov in kot politični in prosvetni organizator. Dokaz njegove velike vneme za bogoslovno znanost in hkrati njegova močna volja je dejstvo, da je kljub svoji veliki zaposlenosti napravil po takratnih predpisih štiri rigorozne z znanstveno disertacijo na graškem vseučilišču, kjer je bil leta 1905. promoviran za doktorja.

Anton Korošec pa ni bil statično-znanstvena osebnost. Njegova narava je bila eminentno praktična ter je silila v praktično delo. Njegov teren je bilo javno življenje. Kako je treba oblikovati življenje našega naroda, da bo ljudstvu v čast in dobrobit! To je bil problem, čigar rešitvi je Anton Korošec obrčal svojo pozornost že kot dijak in bogoslovec. Glavne črte katoliškega oblikovanja slovenskega življenja je izdelal dr. Mahnič v »Rimskem katoliku«, ki je vzdramil slovensko javnost iz slogaškega dremanja ter vzbudil veliko zanimanje in navdušeno odobravanje med katoliško mislečo mladino, zlasti med mariborskimi bogoslovci. Ko je Anton Korošec stopil v bogoslovje (jeseni 1892), so bile glavne idejne osnove slovenskega katoliškega pokreta za ona področja javnega življenja od prvega slovenskega katoliškega shoda (v Ljubljani konec avgusta 1892) določene in proglašene. Te ideje so zajele dušo mladega idealnega bogoslovca. Da bi se usposobil za uresničenje teh idej med slovenskim ljudstvom, je stopil v zvezo z mladim dr. Janezom Ev. Krekom, ki je zbiral okoli sebe iz krogov

Tvoja oporoka je zapisana v naših srcih

Voditelj v svoji delovni sobi v Marjanišču

Pokojni dr. Anton Korošec je bil velik politik. O tem ni treba nobenih razprav, to je soglasna ugotovitev vseh ljudi, vseh struj in vseh taborov. Da, bil je tako velik politik, da mu ni bilo mogoče ugovarjati, tudi če bi storil kaj napačnega.

Čeprav je gotovo, da se je tudi on morda marsikdaj zmotil, pa smo v mnogih primerih, kjer smo to mislili, pozneje vendar ugotovili, da se ni. Po vsem tem se tedaj ne moremo motiti, če smo soglasno ugotovili, da je bil velik politik. Toda mnogi drugi bi vedeli to boljše dokazovati kot mi, saj razpolagajo z vse drugačnimi dokumenti o njegovem delu. Mi lahko o mnogih njegovih največjih delih sodimo le po skromnih projekcijah nekaterih obrisov teh del na ravnino naše vsakdanjosti. O večji ali manjši popolnosti v določenih političnih, gospodarskih ali kulturnih zadevah bo lahko sodil razum in zgodovinarji prihodnjih let. Toda o osnovni usmeritvi vsega njegovega dela, o utripih njegovega srca pa gre sodba tistim, ki jih je ogreval njegov žar. A ne samo sodba; mnogo več: to so dolžnosti, ki so prešle nanje, potem ko so pod težo bremena, ki ga je s toliko duševno mirnostjo prenašal veliki pokojnik, odnehala njegova ramena.

Velik politik lahko postane vodnik ali tudi zvodnik svojega naroda. Politik, ki živi iz vere, politik, okrog katerega tudi v tujem okolju vdihaš zrak polnega katolicizma, ne more nikdar postati zvodnik. Zato je pokojni dr. Anton Korošec res postal voditelj našega naroda. Njegova jasna in odločna svetovno-nazorska usmeritev in — če hočete — vezanost ga v tej funkciji prav nič ne zmanjšuje. Upamo si celo trditi, da je prav po njej

(Nadaljevanje.)

dijaštva in bogoslovcev sodelavce za realizacijo svojega socialnega, prosvetnega in gospodarskega programa ter pripravljaj podlago za razne krščanske organizacije med našim ljudstvom. Poleg dr. Kreka je imel največji vpliv na mariborske bogoslovce poznejši prelat Kalkan, ki je znal s svojo vnetostjo in prikupljivostjo dobiti med mladino sodelovce za »Slovenca«. Med te je v prvi vrsti spadal Anton Korošec, ki je tudi druge vnemal za časnikarsko sodelovanje pri krščanskih listih.

postal to, kar je, že v življenju, da mu je to dajalo več kot zadostno avtoriteto, da je bilo prav to tisto skrivnostno ozadje, ki je dihlo iz njegove bližine in pred čemer je onemela vsaka kritika, po čemer je bil on ves vzvišen nad nami, pa obenem ves naš in en del nas samih. Kdo je le pomislil kdaj v njegovi bližini na nevarnost in kdo je bil, ki ga ne bi občevanje z njim vsega prevzelo? Kdaj se nam to zgodi pri ljudeh, ki vrše svojo službo le zaradi poklica? Vse to se zgodi le pri ljudeh, ki so izbrani narodom za vodnike in katerim je določeno posebno poslanstvo.

Kjer govori srce, ni treba nobenih dokazov. Bil je velik narodni voditelj zato, ker je bil velik katoliški politik.

★

Ni prazna beseda, če zapišemo, da nam je zastal dih, ko smo zvedeli za njegov nenadni odhod. Pa se vprašajmo, kdaj nam pri majhnih stvareh zastane dih? Kakor so ga mnogi premišljeno skušali odvrniti od vseh važnih dogodkov, tako danes vsi priznavajo, kaj jim je pomenil. Slovenija je za vse to vedela, če je kaj zvedela ali nič. Srce nas vseh je bilo v istem ritmu z njegovim in se ni moglo motiti. Zato nam je on postal sinonim vsega našega, bil nam je oče in mati, vojna in mir, kruh in voda in zrak, varuh naših domov, boter našim otrokom in tisoč drugih stvari obenem. Nanj smo obešali vse svoje križe in težave in nismo pomislili, kako jih bo zmogel. On pa ni nikdar rekel, da je tega preveč. Sprejemal jih je vdano, ko pa jih ni več mogel, je brez besede, brez pritožbe omahnil in odšel. Glejte, kako je to čudno, da pošlje Bog prav majhnim narodom tako velike ljudi, ki morejo in hočejo biti vsem vse. Ko nas je zapustil največji med nami, pa prosimo Boga, da nam obudi novih vodnikov, ki bodo prav tako živeli iz vere in nam postali novo pribežališče v prihodnjih težavah.

★

In končno je Bog tudi njemu postal svojo strašno deklo — smrt. Že smo mislili, da sploh ne bo umrl, tako je postajal vedno krepkejši in živahnejši. Prišla je kot v naši narodni pesmi: saj bi si lahko mislili, da je tudi njegovo srce podvrženo določenim biološkim zakonom, če bi ga merili z merili, ki jih imamo za lastna srca. Toda ne, on mora vzdržati tisočkrat hujši pritisk kot mi, za naše srce pa je dovolj, če bo vzdržalo zdaj, ko se žalosti ob prepozmem spoznanju. Zdaj moramo zmanjšati pritisk na naše srce za tisti del, ki odpade na našo sebično žalost. Ne bomo več žalovali zaradi tega, ker smo izgubili tistega, na katerega smo obešali naše križe in težave. Žalovali bomo le zato, ker je usahnil studenec, iz katerega smo zajemali moč našega narodnega življenja. Toda vera, ki jo je imel on, bo prišla tudi na nas. Če je usahnil vir, pa ga moramo poiskati malo globlje. Ne bo šlo več brez truda, kot doslej. Toda, če smo Koroščevo mladina, bomo kopali toliko časa, da ga zopet odkrijemo in ji obnovimo s poživljajočo pijačo oslabele moči.

Danes še ne vemo, če je zapisana na papirju njegova oporoka ali ne. Vemo pa to, da je zapisana v naših srcih, vemo, da je nam v življenju

povedal več kot drugim in končno vse potrdil s svojo smrtjo. Kaj pa naj bo njegova oporoka drugega kot delo, ki ga moramo nadaljevati, kjer je on prenehal?

In kaj je on hotel? Če bi tega ne vedeli, nam ne bi bil danes dr. Korošec to, kar nam je in v naših srcih ne bi bilo žalosti, ki jih sedaj napolnjuje.

V tri stvari je veroval, ki nam bodo zagotovile življenje. Prvo je krščanska vera, ki je porok moralne moči ljudstva; drugo je narod, ki mora dobiti vse svoje pravice: slovenska avtonomija

naj bo zaslužno plačilo za ustvarjajoče delo velikega Slovenca; tretje je država, ki naj oboje varuje in zagotovi narodu mirno življenje. Njene meje pa se lahko po besedi dr. Korošca samo še razširijo.

To je, kar smo se od njega naučili. To pa je tudi tisto, za kar se bomo z vsemi mladimi silami borili, borili ne zaradi tega, ker ne bi mogli drugače izrabiti svojih sil, pač pa zato, ker hočemo biti Koroščevo mladina. Njegovo življenje in njegova smrt pa nam bosta zgled, kako se je treba boriti in kako doseči uspehe.

Dr. Korošec in Straža

Po zaključenem tečaju v Begunjah

Šesti januar nas je iznenadil v razmerah, ko med akademsko mladino in našim narodnim voditeljem ni bilo pravičnega razmerja.

Razmere na univerzi so zorele. Akademске demonstracije so postale naravnost simbolične za slovensko narodno borbo. Toda ta mladina je bila pod težo povojnega mladinskega razvoja še vedno brez pravičnega razmerja do narodnega voditelja. Šlo je za vzporeden pojav onemu prvemu, namreč, da so v tistih dneh bile rahle tudi vezi te mladine s Cerkvijo.

Oboje je zelo koristilo komunističnim načrtom, v smislu katerih naj bi celokupni slovenski narodni odpor proti diktaturi po iniciativi z univerze polagoma zdrknil v revolucionarno levičarsko psihozo.

Sredi takih razmer nekako so narodnega voditelja odpeljali v internacijo.

Med tem pa so se že zbrali predhodniki »Straže« in so od februarja 1933 naprej zaustavili grozeči levičarski plaz, ki se je z univerze pretil utrgati v narod.

Junija meseca 1934 smo šli na Hvar, da interniranemu voditelju poročamo o razvoju na univerzi in med ljudstvom. To je bilo prvo srečanje omenjenega kroga, z dr. Antonom Korošcem. Na Hvaru smo bili en teden in smo se dobro pogovorili. Na drugem mestu prinašamo Koroščevo vodila s Hvara, ki jih je kot rezultat naših takratnih programskih razgovorov lastnoročno spisal On sam.

Ta Koroščevo vodila v Hvara smo vzeli s seboj v Slovenijo in jih kakor olimpijsko baklo zanesli na Zabreško planino, kjer so nas čakali naši tovariši. Na Zabreški planini je tedaj padel sklep, da bo v jeseni 1934 pričela izhajati »Straža v viharju«. Koroščevo vodila s Hvara so postala neobjavljena listina stražarskega udejstvovanja.

Vdanostna izjava s podpisi 400 slovenskih akademikov iz l. 1935

Narodni voditelj se je vrnil iz internacije. Nekega popoldne smo bili pri njem v Marijanišču. Nekaj se je bil ranil na nogi in je zato ves popoldan ležal na divanu. Ves drugačen se nam je zdel kot druge krat. Bil je resnično potr. Bilo je to prvič in zadnjič, da smo ga videli potrtega. Čutili smo, da se kakor orjak dviga nad vse naše nizine in se v teh višinah čuti osamljenega.

mladino je bil zgrajen. Ni ga bilo več mogoče porušiti.

Ker so se Stražarji v težki uri oklenili dr. Korošca, jim tega nikdar ni pozabil in jim je zaupal.

»Straži« je ustvaril bogato znanstveno knjižnico, da bi se fantje kaj naučili. Prihajal je k nam predavat, vabil nas je v Begunje, ali pa smo se sami povabili. Vedno se je posebej zanimal za »Stražo v viharju«, ki je bila zaradi svoje mladostne svežosti in borbenosti, kakor je dejal, njegov ljubljenec od prvih dni dalje. Osebnost nam je dajal navodila, kako naj jo pišemo. Tudi sam nam je zanjo nekajkrat napisal kako izjavo.

Kako smo hodili k njemu v Belgrad

Zelo pogosto se dogaja, da akademska mladina silno težko pride s svojimi težnjami do političnih voditeljev in državnikov, da skoraj vedno drži starejši rod do mlajšega veliko razdaljo in gleda v njem le mladostno zaleto in zanesenjaštvo, ki ga je treba krotiti z razdaljo.

O, kako vse drugače dr. Korošec!

Koliko bi vedeli povedati premnogi mladi študentje, ki so tolikokrat imeli priliko neposredno občutiti njegovo ljubezen in naklonjenost do mladega akademskega rodu.

Prihajali smo k njemu v zavesti, da gremo k resnemu državniku, a odhajali vedno radostni in ponosni, saj se je z nami pogovarjal kot oče in prijatelj.

Akademiki smo bili pri njem v zadevah slovenske univerze kot zastopstvo Akademске akcije, drugič kot delegati Slovenske dijake zveze, Akademске zveze, kluba Straže in tako dalje.

Naša prva »uradna delegacija« (C. Žebot in M. Poštovan) je odšla v Belgrad komaj tri, štiri dni za tem, ko je dr. Korošec, vrnivši se iz pregnanstva junija 1935, vstopil v vlado. Njegove čakalnice v kabinetu notranjega ministrstva so bile natrpane. Šef kabineta nam je vzel sleherni upanje. Ko se je vrnil iz ministrove sobe, nas odslovi iz čakalnice, češ, danes ne bo nič. Mi pri enih vratih ven, šef pa pri drugih za nami: gospod minister vas čaka, vstopite pri njegovem direktnem vходу. In smo vstopili. »Bodite kratki; pojdite k finančnemu ministru in se vrnite s poročilom.« Dal nam je priporočilno pismo na pot. In to pismo je imelo tak učinek, da nas je gospod finančni minister osebno sprejel, čeprav je bil zadnji dan za redakcijo proračunskih dvanajstin. Dobro smo opravili in veseli hiteli v Koroščevo ministrstvo, da mu javimo »svoj uspeh«. Zopet smo se utihotapili pri njegovem osebnem vходу. »Sedaj pa hitro k prosvetnemu ministru.« Ko stopimo tam v čakalnico — polno ljudi. Postaven Srb nas ogovori: »Vi mislite priti danes do ministra? Nikoli.« — »Pa imamo neko priporočilo«, smo odvrnili. — »Od koga«, vpraša. — »Od dr. Korošca.« — »E, onda bude ministar tako malen.« — in je pokazal z roko. Bili smo sprejeti. Opravili smo. Zopet k očetu: »Dobro, dobro.« Zvečer nas pa je povabil in s svojim avtom zapeljal na večerjo k »Srpski kruni«. Od tiste prve naše poti v Belgrad julija 1935 je bila še lepa vrsta drugih. Vedno tako očetovsko, vedno tako uspešno. In da ga po vsem tem akademska mladina ne bi ljubila?!

Večkrat je prihajal tudi v »Stražo« predavati. Ko ga je hotel predsednik pozdraviti z daljšim nagovorom, ga je takoj prekinil — češ to si prihranite za drugič.

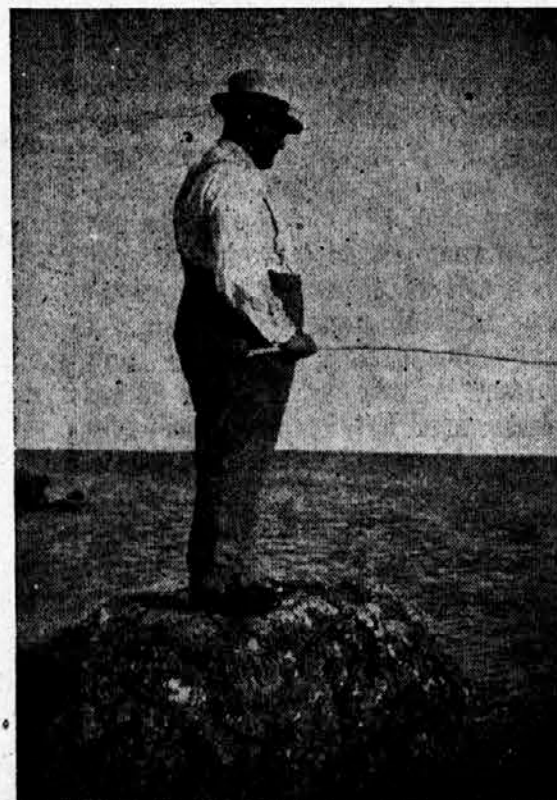
Rad je imel Stražarje. »Moji fantje«, jih je nazival. Grem med »svoje fante«, »pridejo moji Stražarji« itd. Nekoč n. pr. je poklical dva akademika na kolodvor, ko se je vračal iz Belgrada. Boječe sta se stiskala fanta za visokimi gospodi, ki so ga čakali na kolodvoru. On pa se je od gospodov poslovil, odklonil pripravljeni avto, prijel oba fanta pod roke, češ »danes gremo pa mi skupaj« in jo mahnil z njima peš do Marijanišča.

Tak je bil naš dr. Anton Korošec. Med nami je bila ljubezen. Očetovska in sinovska. Njegova vodila pa bodo globoko zapisana v naših srcih in s ponosom bomo delovali po smernicah, ki nam jih je dal veliki voditelj v bridki uri pregnanstva.

Lansko leto smo mu šli čestitat za god. Njegov. zvesti Dragi nas najavi. Takoj pride dr. Korošec. V rokah nosi debela rdeča jabolka. Začnem: »Dovolite...« Dr. Korošec mi pretrga besedo: »Za god vam najlepše čestitam« in začne deliti rdeča jabolka. Mi smo začudeni strmeli. Dr. Korošec še seže v vazo, ki je bila na mizi, in vsakemu vtakne v gumbnico lep rdeč nagel. Potem začne: »God smo opravili, — kako pa drugače...« Razvil se je prisrčen razgovor. Mi smo mu odkrivali svoje težave — on nas je bodril. In celo iz svojih političnih zakulisij nam je tu pa tam kaj zaupal.

Ko je ob priliki proslave 20 letnice slovenske univerze bil imenovan za častnega doktorja, je akademike povabil po stari študentovski tradiciji na tako imenovani »doctor potus«. Vprašal nas je, kam naj gremo. Predlagamo mu verandno unionsko dvorano. Zamahne z roko, ne — tam je vse preveč oficielno. Želel je, da gremo izven centra, kjer bomo sami. In res, prišel je sam med akademsko mladino. Z nami je pel in se veselil. Zapeli smo mu tisto: »Naj živi Tone naš...« »Naj živi doktor naš...« Potegnili smo ga v vrsto in z nami je zaplesal kolo...

Namenoma je svoje delo in zasluge prikrival in jih skril za »borbo« mladine. Nam je s tem dajal zanos in korajžo.

Ribič na Hvaru

Zaradi raznih dogodkov v svetu in doma smo bili nekoliko zbegani, zato smo ga spravevali vseprek o te min onem. Ko smo obupavali, nas je skoraj nahrulil: »Vi sploh nimate nobenih živcev! To, kar je danes črno, je lahko jutri že belo. Vzdržati je treba...« Kako vesel je bil samozavestnega — ponosnega akademika, kateri ne kloni prvemu pisu sapice!

Sedaj ne bo več sprejemal akademskih delegacij. Utrujen od dela nas je zapustil.

„Blagor usmiljenim, zakaj ti bodo usmiljenje dosegli“

Velik, nov kovčeg je v predsobi. Kdo ga je prinesel? Ženska iz Marijanišča je prisopihala z njim. To pošiljajo g. minister za akademike, za Vincencijevo konferenco. Odpremo! Skoraj nova poletna obleka, 6 novih srajc, 20 parov nogavic, par čevljev, 20 kravat, robci, drugo perilo.

Pošiljka me spravi v zadrego! Pred nekaj dnevi je Dragi prinesel zaboj z obleko, čevlji, zimsko kučmo in klobuk! Za to pošiljko se mu še nismo zahvalili in že je nova tukaj. Vprašal sem Dragija: odkod ta kučma: »E pa minister hodi v čaršijo, pa kupi to in ono...«

Pa g. minister nosi ta klobuk in to kučmo! Da, dvaputa in dosta.

Pišemo torej zahvalno pismo: Velespoštovani gospod minister:

Za pošiljko z dne X. X. in kovčeg z obleko in perilom se najiskrenejše zahvaljujemo. Prav zdaj je spet povpraševanje po oblekah i. t. d.

2—3 tedna pozneje javlja ga. Natlačenova: G. minister dr. Korošec je dal nalog, da se kupi volna za 30 toplih majc; dala sem jih delati in stane vsaka 250 din!

To je bila prav zadnja pošiljka in prav te dni smo razdeljevali Koroščeve majce med akademike!

»Prijateljstvo« ministra Korošca z našo Vinc. konferenco se je započelo ob prvih začetkih naše konference leta 1931—32. Iz internacije v Hvaru je pošiljal redno 100 din mesečno, enkrat celo vrečo dalmatinskih fig.

Ko je prišel v Belgrad, so se njegove pošiljke podesetorile. G. minister Korošec ni hotel kupovati blaga, ampak je pošiljal svoje lastne obleke, ki so bile vsem prevelike in je naročil, da se morajo preurediti, kot bi želel, da nosijo akademiki njegove obleke; navadno je dodal 500 din za predelavo obleke! Ne pretiravamo, če pravimo, da je poslal do 50 oblek, na stotine srajc, nogavic, kravat, klobukov in čevljev.

Obleke so bile tako rekoč vse nove, nosil jih je sam nekajkrat in potem dal akademikom.

Večkrat smo mu pisali v zahvalnih pismih, da je naš največji dobrotnik, on pa je nam večkrat sporočil: pošljite mi vedno dosti položnic, da ne bom v zadregi...

V vseh teh stvareh je bil tih sporazum med nami. — On je odpiral neutrudljivo svoje roko in spet odšel v Belgrad... zdelo se je, da mu zveni vedno beseda Gospodova v ušesih: Lačen sem bil in ste me nasitili. Nag sem bil in ste me obačili...

Če pravijo, da gredo prijatelji samo do groba, dobra dela pa spremljajo dušo pred večnega Sodnika, bo prtljaga dobrih del, s katero bo stopil pred božji prestol, ogromna — velikanska.

L. E.

Voditelj med »svojimi fanti«

Ko smo takrat odhajali iz Marijanišča, smo pod vtisom preživetega popoldneva prišli na naslednjo misel: Na prisrčno izjavo vdanosti osamljenemu voditelju (v opoziciji, ne v vladi!) bomo šli zbirati podpise akademikov. In smo jih nabrali preko 400. Zastopniki akademskih društev, predsednik Akademске zveze M. Poštovan, predsednik »Zarje« R. Fajs in predsednik »Danice« J. Röger so nato vdanostno spomenico (katere čelno stran prinašamo v posnetku) izročili dragemu naslovniku. Dr. Korošec je bil te spomenice iz srca vesel. Navzočemu pisatelju Fr. S. Finžgarju je vzradoščen izjavil: »Glej, kaj so mi prinesli moji fantje!« Ta izjava vdanosti je bila naša skromna zahvala za njegova vodila s Hvara.

V razdobju abstinenčne borbe pred petomajskimi volitvami je zatem do 200 akademikov vkljub skrbnemu policijskemu nadzorstvu v okolici Marijanišča šlo skozi voditeljevo sobo. Do 200 akademikov, ki smo jih razvrstili in brez hrupa organizirali v skupine po 20—30, je takrat poslušalo njegove narodno-politične tečaje. To je bilo prvič, da je akademska mladina po tolikem času (od nekdanjih tečajev na Oljki in Sv. Joštu) zopet poslušala narodnega voditelja. Vsem je ob koncu razdelil majhne lističe z naslovi za gesla in predavanja med ljudstvom po domačih krajih.

Mošt med voditeljem in akademsko